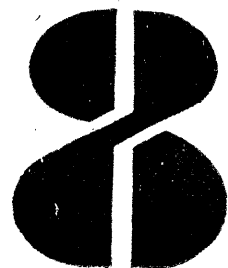

LIOPILAS LEHT

MIHKLIKUUL 1933

Jälgige auhinnatud vaate-
akent!

Nais- ja meesüliõpilasile
hinnaalandus

„Kodutöö“

LEIDA KONDOR

Promenadi 5

Moeuudised:

Sukad suures valikus

Kaelasidemed igas mustris

Kübarad ja nahatööd

Selle piletiga võib võita igaüks

15.000 krooni

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄALEKANDJA

SÜGIS RAAMATUGA.

KULDSEKS MUUTUB JA VÄRVILISEKS
MAA MINU ÜMBER, SINASSE PANDUD.
PILVED KALLAVAD JÄRVI LISAKS,
HALLE LÕNGU JU TUULEN KANDUB.

REKORDIHEIDE PÄIKESEKETTA
MADALAKS VAJUND JU SÜGISE SÜLLE.
ÕÖ JUBA PÄEVA ÜLETAB KATTA,
TÄHTEDE RAAMAT SAAB LAHTI SÜLLE.

LÕIKUSELAULUD, NIIDUKI KÕRIN
SÜDANT VALUTAB SARDADE VAHEL.
MAANTEEDEL PEHMENEV VANKRITE PÕRIN,
AEDU RABAVAD TERAD RAHE.

MISSE TUTTAVALT LÕHNAB NÕNDA
VASTU PEENARDE SÕTKUT PARDALT?
KARTULIROOSTET TUNDA JU MÕNDA.
ASTUN ÕDANGU VAIKUSSE HARDALT.

HUNDAB JA VILISTAB REHELINE,
TRUMLID NEELAVAD RUKKIVIHKU.
RAAMAT NII VALGELEHELINE
LAMBI VARJU ALL SAAB MINU PIHKU.

SUVISED NURMED, JUMALAGA!
METSAD ERETUS LOODANGU TULEN!
KAUNID ON ÕHTUD RAAMATU TAGA.
KEVADEL TAAS MINA TAGASI TULEN.

HENRIK VISNAPUU

Akadeemilise kodurahu nimel.

Sügis Anno Domini 1933 töötab küll saabuda lembe, ent rahu-
tusrikas inimesile. Ei tarvitse olla
astroloog et ennustada kõrge lai-
netuse jätkumist poliitilises elus.
Aja-baromeeter liigub praegugi
juba madalrõhkkonnas.

Vana Alma Mater Tartuensis
astub vastu oma kolmesaja esime-
sele sügisele. Pidulikul immatriku-
kulatsioonil saavad ta täisõigus-
likeks kodanikeks sajad illusiooni-
derikkad noored, ent ta enda or-
ganism on käärivam kui kunagi
varem Eesti iseseisvuse kestel.
Teame paradoksina kõlavat lau-
set „revolutsioon on evolutsioon“,
ka seda, et destillatsiooniprotsess
peab viima selgusele. Evolutsioonil
on aga omad seadused, mis nõuavad
korrapärasust ja rahu. Seda enam
kohustab seisukord valvele, et taltsutada
ülemeelikuid ja määratsevad ele-
mente. Eriti Eesti Üliõpilaskonnal
tuleb koondada read ja teostada val-
jut enesekriitikat. Üliõpilaskond
on sügisele istangjärgu eel, kus
võivad päevakorda kerkida jooks-
vate pisimurede kõrval kaaluvama
tähtsusega, kogu meie avalikkus-
sesse jälgi jätvad küsimused. Lä-
nud kevad ja suvi töid hoopis
uued jooned ja lahkelid üliõpilas-
parlamendi ellu. Üksikisikute rist-
levate seisukohtade, organisat-
sioonide prestiiži küsimuste kõr-
val kasvasid üldisest sisemisest pi-
nevusest tingitult lopsakad poliiti-
lised võsud. See oli võõras taim...
tõi tuska ja närvitsemist. Võiksime
köiteid koostada neist artikleist,
mis on kirjutatud poliitilise ja apo-
litilise üliõpilase poolt ning vastu.
Kuivõrt võib üliõpilane politikaga
tegeleda — see probleem on küll
aastakümneid kummitanud meie
silmapiiril. Lõpptulemusena eelis-
tatakse praegu apolitilist üliõpi-
laskonda ja üliõpilast. Need loosungid
on maksvad, neid tuleb
respekterida ja nende eest või-
deldakse sule ning sõnaga. Ent
meie pole osanud märgatagi, kui-
das viimase aasta kestel on poli-
tika imbutud üliõpilasse. Ta on

tunginud meieni just oma nega-
tiivse palega, tuues demonstrat-
sioone, proteste, ükssteise hukka-
mõistmist. On astunud üle tra-
ditsioonilisest üliõpilaskultuuri üle-
meelikusest. Alateadlikult mär-
kame kirgi — neid halvemaid —
politiliste vastolude kirgi. Ja just
siin seisabki üliõpilaskonda tun-
giva uue laine peapahe. Üksteise
õhinal kiputakse avaliku võitluse
areenile. Seal juba ununeb aka-
deemiline auväärus ja isegi väli-
seis võitlusvahendeis akadeemili-
ses elus tuntud lahkelide lahend-
damise meetodite asemel pääse-
vad mõjule ikka rohkem ja roh-
kem need vahendid, mis on suu-
telised vastaspoolt eriti — ka ko-
gu avalikkuse silmis — diskredi-
teerima. Kui on demagoogilise
võitluse hüdra pead tõstmas Alma
Mater Tartuensis üliõpilaskon-
nas, siis tänavune sügis kutsub
kõiki vahendite leidmisele liialdus-
tondi vastu. Ei saa nõusoleva
peanoogutusega heaks kiita, et
üliõpilaskond hakkab oma vahel
moodustama „miniatüür Balka-
nit.“ Akadeemiline kodurahu tu-
leb jalule seada! Kodurahu on
iga loova kultuuri alus. Kui vee-
detakse päevi suurte politikute
eeskujul „ülitähtsates“ näaklemis-
tes, siis ei saa enam rääkida, et
üliõpilaspere on see, kes süütab
lõket teaduse altarile. Kogu vas-
tutuse pearaskus langeb sel sügi-
sel üliõpilaskonnale juhtivaile te-
gelasile. On ju lõpuks kaalul
küsimus, kas jääb üliõpilaskonnas
maksma akadeemiline solidariteedi
tunne või algab allaminek massi-
ja turutasemele. On tõde, et tä-
napäeva akadeemiline noorus on
küllalt tuldvõttev, ent mitte nii-
võrt tasakaalukas, et eraldada
põhjalikult head ja kurja. Mine-
vik on näidanud, kuivõrt keerge
on süütada üliõpilashulki ilusa
idee ja vägevate loosungitega.
Kas aga ei või kujuneda see pain-
duv kergestisüttivus relvaks de-
magoogide käes? Just tänapäev
on üliõpilaskonna meeolekanduse
ja mõtlemise küpsuse tuleproov.

Just nüüd on võimalus näidata,
kas suudetakse püsida vankuma-
tult oma kohal, hinnates akadee-
milist vabadust ja üleolekut ja ei
killuneta, ega joosta uisa-päisa
kaasa poliitilise tuulelipu muutus-
tega.

Tuleb valvel olla, et mitte sat-
tuda poliitilise argipäevsuse kes-
kele. Ainult akadeemiline kodu-
rahu võimaldab eesti üliõpilas-
konnal tõesti täie energiaga asuda
ülesseatud oma sihtide teosta-
misele. Võitlusväli on olemas ka
energiast ülekeevaile. Juhtigem
tähelepanu rahvuslikule kultuur-
tööle, kõnele, piirimaade rah-
vustunde tõstmisele jne. Täna-
vuse Üliõpilaskonna Edustuse töö-
kavas on loosungiks: a r e n d a d a
l a i a u l a t u s l i k k u j a
a k t i i v s e t o s a v ö t t u ü l d i s t e s t
r a h v u s k u l t u u r i l i s t e s t ü r i t u s t e s t.
See on programm jõudude koondamiseks
kultuuripõllule majandusliku oma-
abi kava ülesehitamise kõrval.

„Üliõpilasleht“ astub tänavu
kahekümnendasse ilmumis-, seega
juubeliaastasse. Paljud meie üli-
õpilaselu võitlusjärgud on kajas-
tunud selle lehe veergudel. Sel
sügisel aga tahab „Üliõpilasleht“
kategoriliselt pühendada akadee-
milise kodurahu teenistusse. Eesti
üliõpilaskonna enesevalduslikud
ülesanded on küllalt kõrged, et
neid mitte vahetada poliitilise piis-
rähklemise läätsaleeme vastu. On
tarvis kõrgele tõsta ja eriti süven-
dada meie vaimse kultuuri lippu.
Siin peitub üks meie poliitilise ise-
olemise algpostulaate. Ei saa ke-
dagi kiskuda, vaid kõigil tuleb
ühiselt tunda ja tahta astuda meie
loova kultuuri ehitajate ridadesse.
„Eestlaste juures on turaanlik
kainus nii kaugele arenenud, et
midagi muud peale praktiliste kü-
simuste ei mõisteta; nad ei oma
üldse ideid euroopalikus mõt-
tes“*), kirjutab krahv Hermann
Keyserling. „Nad on valitsejali-

*) Das Spektrum Europas, lk. 276, 277.

TULED SUUDATAKSE. Immatrikulatsioonipäevaks.

Täna süüdatakse tuled.

Tartu Alma Mater paneb lam-
bid põlema. Need olid suve läbi
kustunud, elu oli akadeemia võl-
vide alt pagenud laia maailma,
tudengid rännanud otsima muid
rõõme.

Nüüd on nad jälle tagasi.
Tartu tuiksoontes väriseb veri
uuesti kanget rühti, mis vahepeal
oli vajunud lõdvaks ja uniseks.
Alma Mater võlvide all kõnnivad
jälle tüdrukud ja poisid ja ühes
nendega on saanud elavaks kõik
see, mis suvise kuuma hõlma all
oli hakanud võtma und silmi.

Ühes vanadega on tulnud ka
pärisuusi kodanikke akadeemia
avarasse vabariiki. Neile on tä-
nane pidupäev leerikojaks, kus
võietakse noored nupud küpseks
õieks. Igaüks neist kannab oma
lampi, millele nüüd on õigus tuli
külge süüdata.

On ilus vaadata, kui kuut sada
uut lampi pannakse korruga põ-
lema. Auväärne aula on isegi
juba tulesärina all lumivalge ja
kui need sajad tuled veel lisaks
särama lõkatavad, siis on val-
gust ühtäkki nii palju, et tunned
selgesti — säärase heleduse all
ööd enam ei tulegi.

kud ja sõjakad, inimesed fantaa-
sia ja tahtega, kuid ilma arene-
nud tunneteta. Kuid kogu aja-
loos on turaani rahvad lõenda-
nud, kuivõrt suuri valitsejatüüpe
nad võivad sünnitada.“ Ühe Balti
grandseigneur'i hinnangu järele
oleme härrasrahvas, ent meil puu-
dub härraskultuur!

Politiilise pisinääklemise ase-
mel on õige täistähelepanu omis-
tada üliõpilaskonna kultuuriliste
ja kunstiliste harrastuste elusta-
misele. Kõige kiuste tahame loo-
ta, et oleme iseenda peremehed
ja peame pühaks Alma Mater
Tartuensise kodurahu.

Edgar V. Saks.

See on muidugi ainult niisu-
gune tunne. Öö tuleb ikkagi, öö
tuleb ka siis, kui on kolm päikest
taevas. Aga see öö jääb seda
kaugemale, mida rohkem põleb
lampe ja mida valgemalt nad põ-
levad. Igaühe päev kestab nii-

Siis on muidugi kole olla ja
pimedus matab meeled tuska.

Niisugust sümboolset juttu võib
ainult ajada pidulikult immatri-
kulatsioonipäeval. Siis on tuden-
gil harilikult rind paisumas ja
meeled püüdlemas pidulikkudele

kaua, kui kaua õli püsib lambis
ja kui täna pannakse esimest
korda tahid helkima, siis iga tu-
dengi süda põksub ärevat kõ-
binat:

Kauaks see tuli jääb?

Ei ole säärast prohvetit, kes
seda teaks öelda. Oleneb saa-
tuse käikudest, oleneb lambist
enesest ja sellest, kes lampi kan-
nab.

See kandmine nõuab suurt
hoolt. On tore ja kõrge tunne,
kui tuli pragiseb sul otse sü-
dame all. Aga see toredus nõuab
ka muretsemist, teinekord paned
nii suure rõõmumüraga hõiska-
ma, et taht kustub kõvade iilide
all.

aasadele. Järgmisel päeval tuleb
juba võtta tegelikul elul turjast
kinni ja siis pole enam aega ilut-
seda.

Aga ühest ilusast ilutsemisest
jääb salajasi jälgi pikemaks ajaks
ja seetõttu jääb ka tudengil oma
kaunist leeripäevast paljugi meel-
de järgmisteks aastateks ja mida
eredam see päev olnud, seda uh-
kemini põleb lamp.

Sellepärast olgu tänane tule-
süütamine Alma Materis nagu
välgusähvatamine, milles on vä-
gevat võimu ja mis paneb ühe
sähvakuga kogu maailma val-
gust täis!

Rich. Janno.

UPPSALA.

See, mida Baltimaadele, eriti aga Eestile aegade vältel on olnud Tartu oma auväärse Alma Materiga, seda on Rootstile ja veel enam — tervele põhjamaade kultuuriringile olnud Uppsala, Rootsi akadeemilise noorsoo kaunim kodupaik.

Juba varajasemast koolieast meelestub meile selle linna nimi, kus on leidnud viimase puhkepaiga Gustav Vasa, kus elas ning töötas kuulus Linné ja kus kalli aardena hoitud maailma vanimaid piiblikäsikirju. Kes meist ei tunneks kadunud peapiiskop Nathan Söderblomi, ustavat ja truud Eesti sõpra, meie esimese piiskopi ametisse seadjat, kelle elutöö on samuti lahutamatu seotud Uppsala nimega. Kas pole Alma Mater Uppsalensis lõpuks meie Alma Materile sõsarülikooliks, tema vanemaks õeks, kust politikameestele nii mõnigi ergutustõuge anti tollaegse Tartu provintsiülikooli asutamiseks, kelle mõju aga ka hilisemal ajal meie ülikooli peale on olnud tuntav. Sidemed ja suhted on muutlikele aegadele vaatamata püsivad. Tuletagem meelde kas või meie ülikooli 300 a. juubelipäevi, kus Rootsi esindus kroonprints Gustav Adolfiga esotsas oli suuremaid, kus lisaks varemaile annetustele toodi uus kogu raamatuid ning jäljendeid Tartu ülikooli rootsiaegseist pitsateist, võtmeist jne., milliseid „emamaal“ hoitakse alal kui häid mälestisi ühtekuuluvuse ajast.

Kõige selle kõrval on Uppsala põhjamaaiselt-karge üliõpilastüüp ja üliõpilaselu üldse meie iseloomule märksa lähedasem, kui näiteks lõoklaulude ja filmidega populaarseks saanud saksiklikult-romantiline Heidelbergi bursh, kes nii tihti kipub

tooniantvaks eeskujuks olema meie tudengeile. Kel võimalus on olnud viibida Uppsala üliõpilaste keskel, on võinud tähele panna seda erilist sõbralikkust, millega suhtutakse seal eestlastesse; millise huvi ja tähelepanuga jälgitakse seal Tartu Ülikooli elu ja arenemist selle rahva juhtimisel, kelle hüvanguks Gustav II Adolf tema asutas. Tartu üliõpilane on kui vana kamraad ja sõber, keda koheldakse eelarvamisteta ja upsaka üleolekuta.

Tahame meie omale leida uusi sõpru ja luua nendega püsivaid sideid, siis teadkem, et tõsised sõbrad ootavad meid Uppsalas.

*

Elanikkude arvult Tartust poole võrra vähemana, ei ole Uppsala oma ilmet siiski mitte väikelinn. Uhke doomkiriku, Skandinaavia suurima pühakoja, ja imposantsete ülikooli ehituste kõrval väärivad tähelepanu omavalitsuse ja üliõpilasorganisatsioonide majad. Kõige üle domineerib kõrgendikul asuv põlistest puudest ümbritsetud vana kuberneriloss, mille süngete müüride päritolu ulatub kaugele Vasa aega. Lossi piirav puistike ja parkide raioon, mis oma hõlma haarab ka ülikooli peahoone ja raamatukogu, on keskuseks, mille ümber koondunud Uppsala akadeemiline elu. Teine, äriline linnaosa asub selle kõrval. Ta on ehituslaadilt täiesti moodne ja ei luba aimata, et Uppsala kuulub Rootsimaa vanemate linnade hulka.

Doomkiriku kõrval on Uppsala ilusaim ehitus kahtlemata ülikooli peahoone, graniidist ja telliskividest, itaalia renessanssi kalduv ehitus, mille sissekäiku ehivad neli naisfi-

guuri, sümboliseerides ülikooli nelja fakulteeti. Kolme kupliga, roheline marmorkolonnaadi ja galeriiga ümbritsetud vestibüülist viib, rootsi Sturm und Drang poeedi Thorild'i sõnu: „Vabalt mõtelda on suur, õigelt mõtelda on suurem“ kandev uks aulasse. See on poolsirklikujuline rõduga hiiglasaal, mis oma lava ja värvide kirevuselt sarnaneb teatrisaalile. Mahutades üle 2000 inimese, on ta kohaks, kus peale akadeemiliste koosviibimiste aset leiavad ka suuremad peod ja kontserdid. Huvipakkuv on veel akadeemilise konsistoriumi istangusaal, rector magnificuse purpurpunase baldahini all asuva autooliga. Auditooriumid on tavaliste klassitubade laadi, kuid sisustatud moodsamalt, kui meie omad Tartus. Silma paistavad maalid, skulptuurid jne. Fakulteetide ruumes on harilikult terve teaduskonna ajalugu lõuendile jäädvustatud. Ruumide ilustamisele kunsttöödega on pandud üldse palju rõhku.

Ülikooli raamatukogu, hüütud „Carolina redivivaks“, asub peahoone läheduses. Ta on oma 700 000 köitega Rootsis suurim, saanud eriti kuulsaks, kui 30 aastase sõja järel tema kogudesse sattus nn. „Codex argenteus“, 5. sajandist pärit olev gootikeelne piiblikäsikirja, mida loetakse vanimaks omasarnaste seas. See asub raamatukogu väljapanekute saalis, musta riidega kaetud klaasvitriinis. Kuigi teadjad kinnitavad, et see on vaid osav jäljend ja et originaal asub kindlas teraskapis; kergitad siiski teatava aukartusega riideserva ja vaatad paksu hõbedasse köidetud raamatu luitunud pergamendiveerge, mis moodustavad Uppsala suurima turismiattraksiooni.

Tartu Üliõpilaskonna kirjastusel ilmus:

Tartu Üliõpilaskonna ajalugu

seoses Eesti Üliõpilaskonna ajalooga

Toimetanud JUHAN VASAR

Sisaldab artikleid 15 autorilt, andes ülevaate Tartu Üliõpilaskonna ajaloolisest kujunemisest 1632—1932
Hind kr. 6.—

Uppsala 3000-de pealine üliõpilaskond on organiseerunud maakondade järele, Soome „osakondade“ taolisesse segakoondistesse — „natioonidesse“, mis oma korralduse kui ka põhimõtetega ühisel alusel seistes, annavad kogu üliõpilaselule solidaarse põhitooni.

Natioonide tekkimisaeg ulatub 16. sajandisse, mil nad kujunesid tol ajal laialt levinenud „Convivia cornuta“-dest“, n. n. „sarvestatute joomapidudest“, mis väga armastatud olid, kuna nad võimaldasid vanematel üliõpilastel pidutseda nooremate, „sarvestatud“ üliõpilaste külal. Et aga ülikool sellasele nähtele mitte laia voli ei annud, pidid koosviibimised paratamatult teistsuguse ilme võtma. Tekkis maakondlik kogu — „Conventus nationales“, tänapäeva rootsi üliõpilasorganisatsiooni algtüüp.

Uppsala 13-st natioonist asub suurem osa Flustret'is, torede pargi, tiikide ja rõõmsa minevikuga üliõpilaslinnaosas, kus praegugi avaldub põhjamaa ülikoolilinna tagasihoidlik ja rahulik üliõpilaselu. Natioonidel on kõigil omad majad, milledest mõned, nagu Östgöta ja Norrlands natiooni omad, eriti suurepäralised on. Kasvatustliku momendi kõrval taotleatakse natioonides akadeemilise kodaniku kultuurnoudeile vastava kodu loomist, kus üliõpilane pingutava töö järele omas suitsuses ja igavas „studentlya's“ (tudengikoopas) ehk Tartu keele järgi „burgis“, võib leida parema kodu ja paiga, kus koguda uut hoogu akadeemiliseks tööks. Selle parema kodu ehk „hästa hem“ põhimõtte järele talitades on natioonid nii mõneski suhtes arenenud teist rada, kui meie üliõpilasorganisatsioonid. Erinevus juba ilmneb ainuüksi välisest küljest, kui vaadelda natioonide ruume, mis on maitsekalt sisustatud luksuskorterid, kus pole leida robusti kasarmulikkuse joont. Kõikjal kunstitööd, portselan, vaibad jne. On siiski ka vastupidavama mööbliga ruume, need pole aga üldpildis mitte otsustandva tähendusega.

Väljaspool natiooni võtavad üliõpilased elavalt osa seltskondlikust elust. Tantsitakse palju, peamiselt kõige lihtsamat laadi fox-trotti. Kohvikukultuuri Uppsalas ei tunta. Seda

Stud. rer. merc. Elfriede Ehrlich.

In memoriam.

Sünd. 5. aug. 1909. a. Lõpetas Tartu Tütarlaste Gümnaasiumi 1928. a. kevadel, sama aasta sügisel astus Tartu Ülikooli õigusteaduskonna-majandusosakonda, ühtlasi organiseerudes korp. Filiae Patriae liikmeks.

enam sporditakse vabal ajal. Iseäranis naisüliõpilaste „sport girl“ tüüp annab tunnistust püsivast treeningust. Suveti harrastatakse kauge-rännakuid, mootorsporti ja tennist, õige spordihooaeg algab aga talvel. Siis on kõik suuskadel ja igamees oma ette väike meister.

Aasta suuremaks sündmuseks on Uppsalaski 1-se mai vastuvõtt. Suure tähtsuse omab ta seetõttu, et siis pähe tõmmatakse üliõpilasmüts, meie üldmütsile sarnanev valge laiapõhjaaga peakate, mida kanda on lubatud ainult suvel, kuni 1-se oktoobrini. Teine suur üliõpilaspidu, nn. aulapidu, peetakse sügisel.

*

25. jaanuaril 1934. a. astub Stockholmisse kokku esimene Rootsi üliõpilaskongress, sihiga — selgitada probleeme, mis Rootsi akadeemilises

Lühikesi üliõpilasaastaid viibisid meie keskel, kuid küllalt kaua seks, et lahkumisel jätta kaasvõitlejaisse sügavat leina ja kurbust. Olid oma parimais nooruseaastais — siis tuli surm ja purustas algava elu ülesseatud eesmärgid. Ikka rõõmsana, ikka elujaatavana, nii on mälestus jäanud Sinust. On raske kaotada nii paljutootavat noort elu, lähedast ja armast.

Kaasvõitlejana, concoetorina, sõbrana oleme Sind tundma õpinud ikka hoolitsevana, vastutulelikuna ja teisimõistvana.

Olid nii lähedal akadeemilise töö lõpule, uue elu algusele, kuid enne läksid ise jäädavalt. Meile jäi vaid meeleheit ja valu. Uue sügise algame Sinuta. Koht meie seas, mis Sinule kuulus, on asendamatu ja tühi.

Lohutuseks meile on jäänud vaid hea mälestus Sinust.

Erna Eermann.

noorsoos praegu aktuaalsed. Tahetakse võtta kindel seisukoht haritlaskonna üleproduktiooni ja akadeemilise proletariaadi tekkimise kohta. Valitsusele kavatsatakse teha esitis üliõpilastele hinnaalanduse saamiseks raudteel, laevaliiniidil ja muudel liiklemisvahendil. Ka üliõpilaste sõjaväeteenistuse kohustuse kohta tahetakse jõuda selgusele. Need on kõik küsimused, mis rikkas Rootsis alles viimastel kriisiaastatel esile on kerkinud, kuid nüüd kiiret lahendamist vajavad.

Üks kongressi raskuspunkte on pühendatud välissuhete arendamisele, milles tuntakse end liiga passiivsetena, mida aga tahetakse nüüd elustada, andes esimesele Rootsi üliõpilaste üldkongressile rahvusvahelise orienteerimise.

F. r. A k e l.

Uppsalas, 15. oktoobril 1933. a.

Eesti üliõpilaskonna päevaülesandeid Poola-Eesti suhete arendamisel.

Eesti välispoliitika nurgakiviks on hädad suhted esmajoonel Poolaga, nagu Soomega, Lätiga ja Rootsigagi, teatud reservatsioonidega Leeduga ja Venegagi, kõnelemata kaugemaist riigest. On ju Poola suurim ja toekaim selles riikidevõos, milline on tekkinud Vene- ja Saksamaa vahele, ning milline on praegu tugevasti ähvardatud Saksamaa poolt, kuigi vahet mitte otsekohe lähemas tulevikus. Kaugemas tulevikus on kindlasti ette näha kergemaid või raskemaid konflikte, ja neil puhkudel peab Saksa-Vene vaheline riikidevõõ tugevasti kokku hoidma, sest selles on õieti kõikide püsimise võimalus, milline on veel seda kindlam, et praegu opositsioonis Saksamaa vastu tahes või tahtmata ollakse Venemaa automaatne liitlane. Igatahes on Poola-Vene suhted praegu hädad, ja sellest järgneb, et meigi suhted Venega on igatahes tublisti garanteeritud. Ühine, kuigi mitte vormiline liit Venega Saksamaa agressiivsuse puhul on meile õieti parimaks rahukindlustuseks ida poolt ja on ühtlasi küllalt võimas ära hoidma üllatusi ka läänest.

Sellest järgneb, et juba meie füüsilise olemasolu küsimus kirjutab meile tungivalt ette võimalikult lähedased poliitilised ja kultuurilised suhted Poolaga, kuna just kultuuri-

lised suhted on poliitiliste suhete sügavamaks aluseks ja toitvaks pinnaks, kõnelemata nende suurest väärtusest omaette. Poola kultuur on igatahes seevõrra suur, tugev ja kõrgele arenenud, et tutvumine sellega rikastaks meid tunduvalt ja oleks ühtlasi teatavaks vastukaaluks meil seni esimest osa etendavale saksa kultuurile.

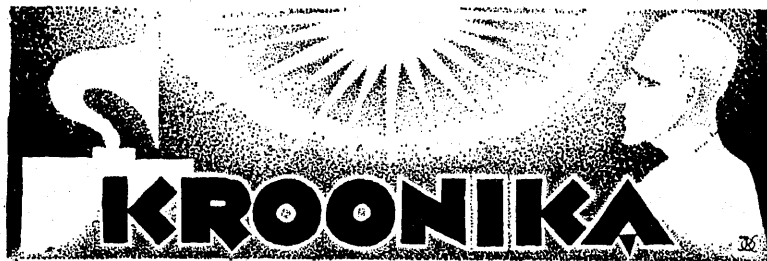
Kultuurilise lähinemise esimeseks tingimuseks on vastastikkune keeleõskus. Sel alal on juba algus tehtud: eesti keelt on Varsavi ülikoolis õpetatud juba 3 aastat, ja ka Tartu ülikoolis on slavistidele poola keelt õpetatud. Nüüd astutakse aga siin samm edasi: Poola Vabariigi Valitsuse poolt on Tartu ülikooli juure saadetud poola keele lektor, dr. J. Kaplinski, kes hakkab lugema laialisemaid poola keele ja kirjanduse kursuseid, mitte ainult slavistidele, vaid kõigile, kes on poola keelest ja kirjandusest huvitatud. Tahaksin just seda asjaolu siin allakriipsutada, ja loodan, et neid loenguid hakkavad kuulama mitte ükski slavistid-venelased ja vähesed eestlased, vaid just kõik need teadlikumad elemendid meie üliõpilaskonnas, kelle huvid ulatuvad Poolani, kas ajaloo, kirjanduse, kultuuri, poliitilise elu või mõnel muul alal.

Põhjalikumail keeleõpinguil ei

või aga rahuldada ainult lektoradiga: kahtlemata tuleb korraldada suvist üliõpilasvahetust Poolaga keeleõppimise otstarbel. Algas on juba väiksemas ulatuses tehtud — tuleb hoolt kanda selle liikumise laiema ulatuse eest edaspidi, juba tulevast suvest alates.

Poola-Eesti kultuursuhete arendamiseks ja teaduslikuks ja praktiliseks käsitlemiseks meie üliõpilaskonnas on tingimata tarvis luua vastav Akadeemiline Poola-Eesti Ühing Tartu Ülikooli juures, nagu selline on olemas juba Tallinnas. Sedagi on juba varemini kavatsatud — nüüd näib saabuvat selle teostamis-tund. See ühing võtaks juba kogu selle ala arendamise omale hoolele, ja selle ühingu tegevuse kaudu, ühenduses teiste vastavate ühingutega Eestis ja Poolas, tuleksid päevakorradele ikka uued probleemid Poola-Eesti kultuurilise lähinemise alalt, aegajalt süvenedes ja laienedes ja vastavalt lahendust leidles. Niiviisi tekiks elav kultuuriline side Eesti ja Poola vahele, milline kindlustaks meie mõlema rahva tuleviku ja oleks teatud algüliliks üldisevõimale riikide ja rahvaste koondumisele Kirde-Euroopas, üldise rahu ja kogu inimkonna vaba arenemise kaitseks.

Villem Ernits.

AKADEEMILINE SPEKTRUM.

NOOR ÜLIÕPILANE.

Kui oled kuldrebane, siis nagu ei ulatugi enam su teadvusse tavalise rebase mõiste. Ja sageli kipud unustama, et tol rebasakesel on ka oma kriteerium, siseilm ja enesetunne. „Novus“, „Jaani“ „roheline“ — sellised mõisted maksavad kõigil aladel noorte algajate kohta. Immatrükulatsioonid päeval piitad läbi teha tagurpidi evolutsiooni, et jõuda ühisele tasemele esimest korda Alma Materi peahoonesse astujatega. Näed tulijate näol rõõmu maski, ent selle all

kahtluspiinade kudet. Kui palju öid on raisatud „õige ala“ valikuga, mis aga seitsmekümnel juhul sajast ikka lõpeb vastupidiselt oma kalduvusile. Immatrükulatsiooni hommikul tuleb liiksaks teisigi kahtlus-päkapiku mehi. Need, kes astuvad pea seljas ja rind ees ülikooli koridori, on kindlasti kas teoloogid või arstid. Kahtlused on senikaua eemal, kui pole kokkupuuteid elava inimese või lahkamisruumis laibaga. Juristid ja majandusteadlased aga piiluvad vilks paemal ja vilks paremale. Neis elukut-

setes on iseloomu paindumus voores! Neid aga, kes häbelikult poevad koridori pimedamasse ossa, hindad stud. agronoomideks. „Uus maa“ on ikka täis saladusi. Kui oled kergendusohkega ülikooli suure kella all, siis sunnib sind võpahtuma „Bismarck“. Kas tervitada või mitte?! Hea toon nõuab, et selle maja kombeid kühu lähed, pead austama. Aga, kui sa ei tea tema kombeid! Mis siis? Ja siis rõivastusküsimus. Tuleb meelde ühe parema Tartu gümnaasiumi lend, kus immatrükulatsioonile smokingus minemise kasuks räägiti veenduvas sõnu. On raske nagu leeripoisil, kes kindlasti eelistab smokingut. Valik seisab vaid valges ja mustas lipsus. Tõesti mine või kaardimoori juurde. Närvipalavik ootab sind veel saaliski, kui rektor lausub su nime. Kui on tarvis kõigi ees pidulikult kätt suruda, siis tunned end kohmetanuna nagu väikese riigi politikamees. Krae on kitsas, lips viltu, püksisäär tundub kõrgel olema... Vanemad tudengid ongi nagu selleks rõdudel, et tunda headmeelt neist, kes üpris „verest langevad“. Ütleme, et sooritad sellegi operatsiooni sufficit peale

Dr. phil. Jerzy Kaplinski

on sündinud Varssavis 1901. aastal. Lapsepõlve elas ta Peterburis, kuni 1911 a. Selle järele elas ta paar aastat Schweitsis ja Prantsusmaal; Schweitsis astus ta prantsuskeelsesse algkooli. 1913—1915 elas K. Varssavis, õppides poola gümnaasiumis, 1915—1916. a. Moskvast, jätkates õppimist vene gümnaasiumis, 1916—1918 Kiievis, õppides jällegi poola gümna. 1918 asus K. Varssavi, kus lõpetas keskkooli. Oli selle järele tegev POW-s (Polska Organizacja Wojskowa — umbes meie esimene kaitseliit), 1920. a. frondil. 1921—1923. a. õppis K. Kraakovi ülikoolis klassilisi keeli ja polonistikat, 1923—1925 Varssavi ülikoolis. Oli selle lõpetamise järele 1925—1928 õpetajaks Varssavi keskkoolis, 1928—1929 sõjaväeteenistuses. 1929. a. kaitses dr-i väitekirja teemile „Wyrazy złozone w języku starocerkiewnośłowiańskim“ (Liitsõnad vanakirikuslaavi keeles). Oli peale selle õpetajaks keskkoolides, töötas hariduslikes organisatsioonides ja haridusministeeriumis keskkoolide õppeprogrammide ja kodanikukasvatuse toimkonnas, samuti ajakirja Zrąb (Salv) toimetuses. Peale väitekirja on avaldanud trükist veel rea kirjutisi, muude seas „O pewnych zapożyczeniach w polskim języku literackim (Teatud laenudest poola kirjakeeles, 1930), „Stosunek języka żywego do języka literackiego“. (Elava keele suhe kirjakeelde, 1931), „Kilka uwag o ukraińskim języku literackim“ (Mõned märkmed ukraina

kirjakeelest, 1932) jne. K. on avaldanud kaastööd ka ajakirjas „Poradnik językowy“ (Keeleline nõuandja.) Tänavu kevadel määrati hra K. Poola Valitsuse poolt poola keele ja kirjanduse lektoriks Tartu Ülikoolis, kuhu hra K. asus umbes kuu aega tagasi. Aega enne loengute algust kasutas hr. K. lähemaks tutvumiseks Eestiga, külastades Tallinnat, Haapsalut, Narvat, Petserit jne. V. E.

— siis su kannatuste tee pole lõpul. Trepikojas käideldakse sind vanemate tudengite poolt lahkesti nagu troonipärijat. Kõik on paraadimundris ja aina kutsuvad külla nagu oleksid kookide-, kohvi-, juustu- ja õllepühad. Kuhu sa aga kaldud, eriti kui oled provintsist? Üks laidab teist, teine kolmandat nagu valimisvõistlusel. Mõni ammuunenud koolivend saab siis ankruks, kelle külge täie kiindumusega klammerdutakse, ollakse nõnda „keelijate“ küüsisist pääsnud? Tol ei ole muud vaeva, kui vii aga teise saatus heale või kurjale vastu. Hommikul valutava peaga meenub, et oled nüüd ühe sõprade ringi liige, millise nimi on telefoni-raamatus kirjutatud seitsme või kümne tähega. Ülikooli arhiivis aga seisab noormehe N. või P. „küpsusetunnistus“. Ent ükski reegel pole eranditu — samuti ka eeltoodud. Õppekava — see on tundmatu maastik orienteerumisvõistlusel. Palju on kõlavanimelisi teadusi, mida soovid kuulata. Nii siis kõnnitakse ühelt loengult teise, kuni saabub küldne ükskõiksus. Kevadel juba ra-

hulduvad paljud sõbralt laenatud konseptiga!

Nõu ja juhatust siin ei saa isegi „Moodsa elu leksikonist“. Tuleb oma nahal tunda massaaži. „Repetitia est mater studiorum...“ ühest veast teise minnes jõutakse töö juurde.

NAISÜLIÕPILANE.

Ääremärkused on juba selline liik kirjandust, mis loodud teiste inimeste ärritamiseks ja nende kulul heatujuliselt naermiseks. Naisüliõpilase mõistet on üldse raske piiritleda. Ta on sünonüüm filoloogiga. Kui noorena organiseerub, siis emaileerub teiste sarnaseks nagu tass serviis. Mis enesekindlusse ja -teadusse puutub, siis saab neid sõnu tarvitada vaid hulga mõistes. Emantsippeerunud naine — meeste hulgas peetakse teda luksuseks. Kuid see morbus haarab igat akadeemia naiskodanikku varem või hiljem. Emantsippeerumistõbi on nagu gripp varakevadeti. Palavate päevade saabumisel kaob „flu“ — abielludes emantsipatsioon. Moralis-

tide seltskonna silmis on naisüliõpilane ikka veel noor neiu, kes nagu tulekski Tartu selleks, et otsida hädaohelikke lõbusid. Fiducit asemel hüütakse moralistide arvates Evoë Bacche! Praktilised mehed hindavad naisüliõpilast inimesena, kes sobiks kaasaks väärilisse kotta... Meestudengid aga kui nooremast sõpra ja head esinduskaaslast. Iseenda silmis tunnevad aga paljud end inimesena, kes ei tea, mis nad tahavad ja ei tea — miks nad õpivad.

Alma Mater aga laotab kõigi üle üheõiguslikkuse tiivad ja sellepärast puudutatud peavad fõljetonisti vabandama.

ORGANISEERUNUD ÜLIÕPILANE.

Maailma kord on juba nõnda seatud, et inimesed kuuluvad maast-madalast „kastidesse“. Konventsionaalsus on kudunud inimese ümber sellise tiheda võrgu, et iga ettevaatamatu liigutus käristab mõne niidi. Ühiskond on suureks galeeriks, millel miljoneid sõudjaid. Nii ongi iga organisatsiooni eri-ülesandeks, et ta sulle otsekohe tahab oma pitseri otsa ette vajutada. Need, kes käivad vanade eestlaste moodi „kange kaelaga“, eraldatakse mustadena valgete hulgast. Nii kujuneb, et üliõpilane hindab end rohkem organisatsiooni liikmena kui inimesena. Tema suu läbi tavaliselt ei räägi mitte stud. N. N., vaid selle või tolle organisatsiooni liige. Igaüks peab oma organisatsiooni ainuõigeks õndsakstegevaks asutuseks, nagu katoliiklane paavsti kirikut. Organisatsioon on ka veskiks, mille kivide vahel konarlisel terad muutuvad siledaks, kuigi ta sageli ka nõrku aitab tõsta oma kilbil kõrgemale — „kannab oma tiibadel ajalukku“. Soovitame rohkem farvitada retsepti — „Jeder kann glauben nach seiner Façon“.

ORGANISEERIMATU ÜLIÕPILANE.

Sageli ustakse, et organiseerimatu on Tartu ülikooli töötav üliõpilastüüp. See on fatamorgana. Ta on pigem, kas otsingu ajajärgu, rahulolematuse või tuimuse näide. Nendest on paljud n. n. Alma Materi boheemlaste seisuses. Kui küsid: miks sa pole liitunud mõnda vennastusse, siis saad vastuseks:

— Pole mahti saanud.

— Eks vaatan veel ringi.

Nõnda aga voolavad semestrid ja ikka kõnnid ringi nagu Ahasverus.

Akadeemilise pere ühtluse nimel tuleks nõuda organiseerimisküsimuses üliõpilaskonna esimehele dekreedidõigust. Praegu on organiseerimatu üliõpilane inimene, kes seda, et ta oma arvates kuhugi ühiskonda ei sobi, loeb vooruseks. Oulem.

Purilend üliõpilasspordiks.

Tähtsusest. Lenduri omadusist. Lennukist.

Dr. Aleksander Massakas.

igal osavõtjal oleks kindel soov hakata kord iseseisvalt lendama. Huviküllane ja lakkamatu koostöö tagab ühingu edukuse.

Küll on ju praegu neid noori inimesi, kes langevad elu ohvriks ja selle enestelt eemale heidavad kui sisutu ja tüütava koorma, sest neil puudub elus idee ja siht. Ise nad pole osanud sihti taotleda ja ümbruskond pole ka omaltpoolt suutnud neid sihile välja viia, juhtida. Kindlasti leidub neiski töökaid ja arukaid, kuid neil puudub tahtejõud, mis annaks püüetele reaalsekuju. Selle äratundmine kohustab meid kõiki.

Tahe ja lootus tulevikku suudaksid meie noorsoole anda uut elu energiat. Eluenergia ja tahte suurenedes võiksime palju kergemini ületada argipäeva raskusi.

vade vastu, see tähendab tahet õhuasjanduse edendamiseks; tähendab aga ka, et meie suudame kaasa sammuda positiivsete ajamuutustega ja uuendustega. Esmaajooned lasub see ülesanne meie noorsool ja esimesi vagusid tuleks ajada meie kvalifitseeritud noorsool, meie üliõpilasil.

Kõige raskem on teha algust, hakata pääle mittemillestki. Siin ongi tarvis tahet ja töökust. Mootorlennusportdis oli kalliduse tõttu ainult üksikuile kättesaadav. Sellepärast ei kannud mootorlennusportdis üldspordi ilmet. Purilend on aga toonud pöörde lennuasjanduse arenemisele ja sellepärast tuleks meilgi purilennuga alata. See on igale kättesaadav ja peale selle on purilend ideaalseks eelkooliks ja nagu me hiljemalt näeme, ka täienduskooliks mootorlennule.

Senised püüded meile purilendu sisse tuua ja levitada on piirdunud kirjutistega ajalehe veergudel. Lendamise tehti küll algust Viljandis ja purjeka ehitamisega on alatud Tallinnas, kuid need on meil alles algelise iseloomuga katsetamised. Suurem osa teisi riike on lennuspordis meist kaugele ette jõudnud. Saksamaa, Čehhoslovakkia, Poola, Vene ja teised riigid omavad hästi korraldatud lennukoole, kus ette valmistatakse insruktooreid ja need omakorda levitavad seda spordiala rahvas. Propagandale mõjuvad kaasa laiaulatusliku võrguga lennuühingud. Neid on igas väiksemas linnas ja alevis. Riigi ja avalike asutiste toetusel ehitatakse lennukeid, hangitakse sobiv maa väljaõppeks ja püstitatakse lennuangaare.

Peatähtsus on aga lennust huvitatud tahetlike ja töökana noorsoo koondamine huviüksustesse, kus ollakse täie innuga selle suure idee teostamisel, kus

Omajõul mäkke.

Lendamine õpetab võitma igasuguseid raskusi.

Ühestki tahtvaesest ja elu neegerivast elemendist ei või saada lendurit. Lendur peab olema ideaalide kandjaks igas tõesises eluraskuses. Ta peab olema veendunud omis püüdeis, isikupärane „täismees“. Need on lennuspordilase ideoloogilised ja moraalsed eeltingimused.

Viimasel ajal on meilgi märgata suurenevat huvi lennupäe-

Mootorita lennu juures langeb ära bensini ja õli kulu, kuna lennuki omanikuks võib saada ise ehitades. Materjali kulu on nii väike, et see ei tohiks eemale jätta kedagi, kes on asjast huvitatud. Kes suudab omale suusad ehk mõne muu samaväärtusliku spordiabinõu muretseda, see võib sama suure osakapitaliga astuda huviühingu liikmeks ja saada purilenduriks. Neidki kel täiesti puudub raha, ei tohiks

jätta eemale. Siin on vaja lennuühingute kaasabi, et igale võimaldada lendamist, kel on kalduvusi ja eeldusi saada hääks lenduriks.

Millised oleksid need eeldused ja kellel võiks olla erilised lenduri kalduvused?

Üliõpilaste kohta võiks ütelda: igal ühel, kel on tahet ja julgust. Kaunis suure tõenäosusega võib väita, et sellest, kel on üldse kalduvusi spordiks, kes näiteks hästi suusatab, võib saada ka purilendur. Nii nagu suusatamisel ja vettehüppeil peab end otsustaval hetkel koguma, kiiresti tajuma õiget asendit ja kümnendik-sekundi vältel tegema õigeks hüppeks vajalikke jõupingega liigutusi. Nii on ka kiirel otsustamisel võimalik purilennus suur tähtsus. Argpüksid ja venitised siia ei sobi.

Vaatame nüüd, milles seisab purilend ja milline peab olema purilennuk?

Purilennuk, purjek ehk plaaner on väga kerge ilma mootorita lennuk. Õhus libisemisel allub ta samadele seadustele nagu mootorlennukki. Ta kaldenurk on viimasest palju lame-dam. Seega võib purilennuk ühesuguse kõrguse juures mootorlennukist palju kaugemale välja planeerida.

Purjeka kergus, lame libisemisnurk ja väike lennukiirus võimaldavad teatavast kõrgusest õige kestvat õhus liuglemist, kuni maandumi-

seni. Purjeka keskmine lennukiirus on viiskümmend kilomeetrit tunnis ja langemiskiirus nelikümmend kuni kuuskümmend sentimeetrit sekundis. Vaikses õhus võib sarnane plaaner 35 m kõrguselt välja planeerida ühe kilomeetri kaugele.

Kui nüüd selle plaaneriga satuda ülessepoole juhitud tuulehoo piirkonda, mille mõju lennukile on suurem selle langemiskiirusest, siis plaaner tõuseb relatiivselt maapinnale. Absoluetselt aga õhus ta kogu aeg libiseb allapoole.

Mäenõlvakud, metsad ja ehitised suunivad tuult ülesse. Pääle selle tekivad püstijoones õhusambad või kaminad veel päikese vahelduvast mõjust maapinna üksikkohile. Soised ja märjad maa-alad kuumenevad intensiivsemalt ja neis kohis tekib õhukamin.

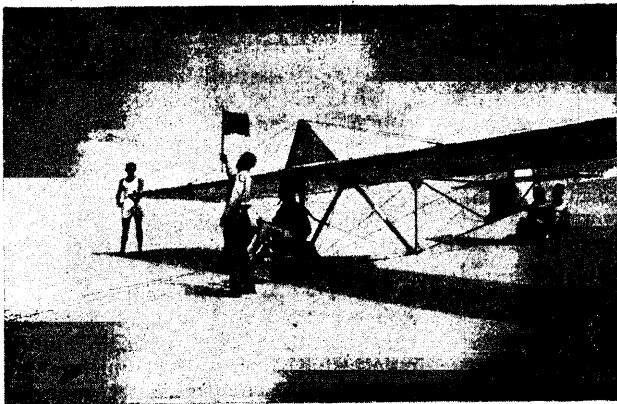
Kogenud purilenduri silm oskab maapinna konaruste ja rümpilvede kuju järele leida ülessepoole juhitud tuulesambaid ja neid ära kasutada tundide kaupa õhus viibimiseks. Kui ühe kamina mõju on otsas, otsib lendur kiiresti teist. Selles kruvib ta end kõrgemale. Nii teostuvad järkudena ka pikemad ülemaa lennukid.

Juhised on purjekal samad nagu mootorlennukilgi. Lendamine, õhuvoolude otstarbekohane kasustamine ja ülesseatud sihile väljajõudmine nõuab aga kestvaid harjutusi ja hulka kogemusi.

Vastavalt lenduri võimetele jaotatakse plaanereid: algõpin-guiks, edasijõudnuile harjutamiseks ja suursaavutusiks.

Esimesed on ehitatud üsna primitiivselt. Õpilane asub kandepindade alla kinnitatud katmatule istmele. Õhku paiskumine sünnib madalalt mäenõlvakult ühtlase ja tasase tuulega start-kummikõie abil. Nii teostatakse libisemislennu algharjutusi. Edaspidi tulevad juure pool- ja täispöörangud, pöörangul õige kallaku ja lennukiiruse andmine, kuni õpilane oskab lennuki juhendeid õieti käsitada, tunneb täielikult lennukit ja suudab igal juhul olla olukorra peremees. Alles siis võib üle minna suurematele kõrgustele, tarvitades auto ehk mootorlennuki starti ja kõrgemavõimelist, hästi väljatöötatud, täiuslikumat plaaneri. Lendur istub sellel juba kaetud keres, tiivad on palju pikemad ja õhu vastupanu väikesem. Edasijõudnute tüübi lennukiirus on märksa suurem, kuid sääljuures väiksem langemiskiirus. Juhtimisel on ta väga tundelik ja suur lennukiirus nõuab täpsemat kalkulationsiooni ja maandumisoskust. Viimaks olgu veel nimetada suursaavutusplaanereid, mis erinevad veelgi parema väljatöötamisega, väga pikkade sihvakate tiibadega, mille sisse on mahutatud juhendite trossid. Nende ehitamisel on püütud lennuki õhu vastupanu muuta minimaalseks, selleks kasustades kõiki senikogutud praktiliste katsete ja teaduslikkude uurimuste tulemusi. Langemiskiirust on suudetud sellega redutseerida isegi kuni 35 sentimeetrit sekundis. Suursaavutusplaanereid on haruldaste lennuvõimega, nad on vastuvõtlikud kõige väiksemalegi tuulepuhangule. Hinnalt ei ole nad mitte odavamad mootorlennukeist, sellepärast nõuavad erilist ettevaatust käsitamisel ja suuri lennukogemusi.

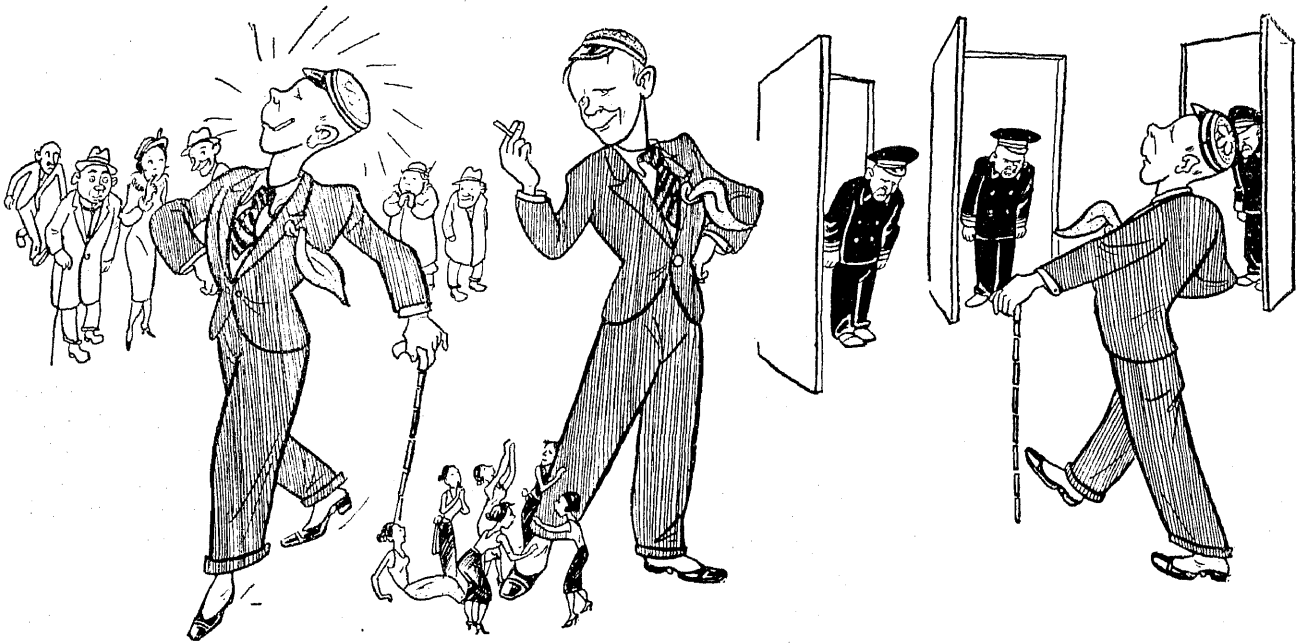
(Järgneb.)

Mõni sekund enne algaja starti; õpetühüp „Zögling“. Lennuinstruktor peilib tuult ja annab viimaseid näpunäiteid pilloodile.

Immatrikulatsioon

(Noore tudengi

1) Ta arvab, et Tartu jõudes ta on kõige tähtsam härra „linna pääl.“

2) Ja et naise — neid on jalaga segada.

3) Ning et ülikooli astumisega on tal avatud kõik ukсед.

Silmapaistev uudisteos Eesti kooli ajaloo alalt.

Peeter Põld: **EESTI KOOLI AJALUGU**. Redigeerinud Hans Kruus. Tartu Üliõpilaskonna toimetised № 5. Akadeemilise Kooperatiivi kirjastus. Tartu, 1933. 164 lk.

„Eesti kooli ajalugu“ on juba teine suurem posthuumne teos meie rahvusliku kooli ja pedagoogilise mõtte silmapaistvamalt juhilt, keda ootamatu surm tabas kesk kõige viljakamat ja kibedamat tööhoogu. Juba pieteeditunne kadunud suurmehe vastu nõuaks meilt ta vaimse päranduse kättesaadavakstegemist üldsusele, seda enam, kui selle päranduse hulgas on asju, mis sisuliseltki on nii asendamatud ja hädavajalikud, nagu praegu kõneallosel teos.

Ehkki teose redigeerija ütleb selle avaldamisega püüdvat täita tühja kohta meie ajalookirjanduses, võib sama öelda ka pedagoogilise kirjanduse suhtes, kuna kodumaa kooli ajalugu peaks huvitama kasvatus-teadlast mitte vähem kui ajaloolasi. Niihästi siin kui seal oli Eesti kooli ajaloo alal tõepoolest tühi koht. Mõned sel alal siamaani olemasolevad teosed olid kas liiga ebasüstemaatilised, ebaselged ja vananenud (näit. M. Lipp. Kodumaa kiriku ja hariduse lugu 1., 2. 1895—98) või liiga konservatiivsed ja poolikud (näit. K. Ruut.

Eesti rahvakooli ajalugu, 1921). Asjast huvitatud, eriti õpetajakutset taotlevad üliõpilased pidid läbi ajama siia-sinna koguteostesse („Eesti Kultuura“, „Usupuhaustus eestlaste maal“ „Eesti. Maa, rahvas, kultuur“) laialilpilatud artiklitega. Kadunud prof. P. Põllust oli teada, et ta eriliselt huvialaks oli Eesti kooli ajalugu, mis oli korduvalt ta loengute ja seminariharjutuste teemaks. Ta on teinud sel alal suure töö: kogunud ja registreerinud allikaid, töötanud neid asjalikult ja tarvilise kriitikaga läbi ja võtnud tulemused kokku enda selgekohastes ülestähendustesse loengute jaoks, millised nüüd prof. H. Kruusi poolt asjatundlikult redigeerituna seisavad me ees eriraamatuna. Kahjuks ei annud enneaegne surm autorile mahti oma tööd lõpule viia; venestusaega käsitlevas osas oli käsikiri alles seevõrra esialgne, et redigeerijalgi sellega palju peale hakata polnud ning vastav peatükk lihtsalt tuli laenata prof. P. Põllu varemilmunud artiklist (kogut. „Eesti“), mispärast sellest ajajärgust saame liiga kokkusurutud ja katkendilise pildi. Teose üksikosade liitmisel tervikuks, sõnastuse viimistlemisel j. m. ütleb redigeerija endal olevat siiski üsna rohkesti tööd. Algul kavatse-

nud ta käsikirjas veel põhjalikumaid muudatusi ette võtta, eriti teose dispositsiooni alal, ning tuua täiendusi uuemate uurimuste põhjal, kuid loobunud sellest, et autori teost mitte liiga palju muuta.

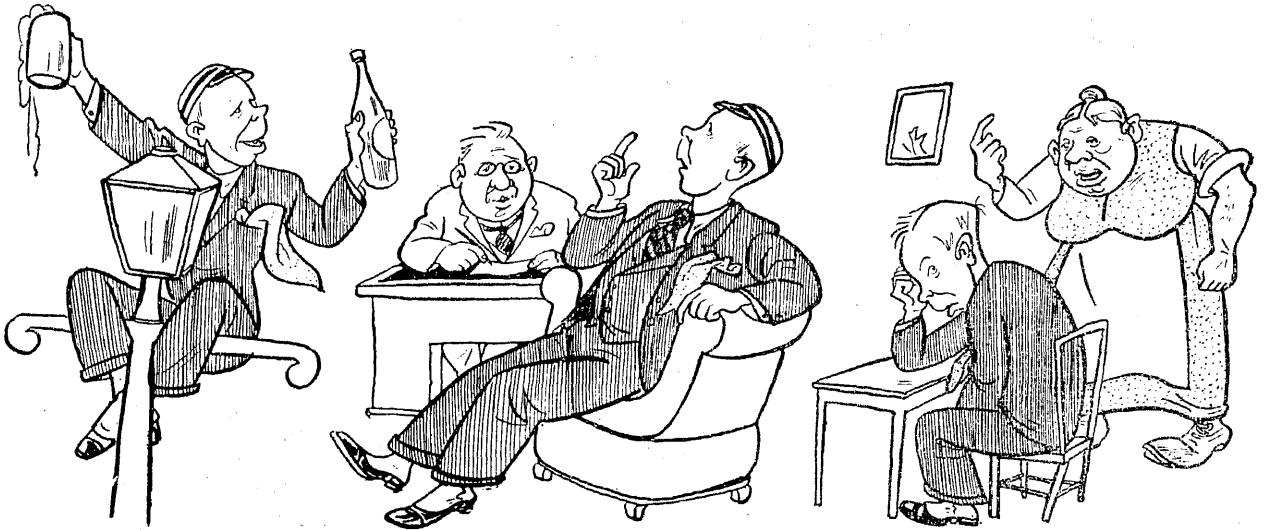
Teoses antakse üksikasjalisem ülevaade kooliolude kujunemisest Eesti maa-alal sakslaste tulekust kuni ärkamisaja lõpuni. Nii on ta Eesti kooli ajalooks sõna laiemas mõttes. Autor ise ütleb, et selle mõistmiseks, mis praegu iseseisva Eesti koolina meie silme ees seisab, on vaja arvestada selle eelkäijaid: balti-saksa kooli ja hilisemat vene kooli, kus meie praegused kasvatajad (enamikus) õppinud, kust Eesti iseseisvuse aadete algatajad välja kasvanud, kust päritud koolivormid, õpetus- ja kasvatusviisid, mille järgi praegune eesti kool kas või negatiivselt orienteerunud. Tuleb tõsiselt kahtseda, et autor mahti ei saanud tööd lõpule viia, mispärast praeguse eesti kooli side eelkäinud vormidega on jäänud peaaegu täiesti valgustamata.

Autor on kooliolude kujunemist meie maa-alal vaadelnud eesti-rahvuslikult seisukohalt ja ses mõttes tunduvalt korrigeerinud seniseid uurijaid (näit. M. Lippu, kõnelema saksa ja vene autoreist). Muidugi pole lastud silmast nõuet, mis maksev iga ajaloolise töö kohta, et mineviku nähtuste hindamisel arvestataks olu-

päevaks.

ettekujutusi.)

Have joonised.

4) Ja et tudengi vabadusel ei ole mingisuguseid piire — kõik on lubatud.

5) Ja et kui tema mingi asja juures oma arvamist avaldab, siis hinnatakse seda kui „kulla tera.“

6) Aga Tartu saabumine purustab kõik ilusad illusioonid — varsti märkab ta juba, et on ainult „tühipaljas õhk“ ja isegi korteriperenaine on temast üle.

sid ja eeldusi, mis teataval ajal mõjul olnud.

Kogu teos on jagatud üksikute ajajärgude järele peatükkidesse ning igas peatükis vaadeldud lahus maa-rahvakoolide ja linnakoolide kujunemist. Iga peatüki lõpus on toodud tarvitatud kirjanduse ja allikate loetelu.

Tagasihoidlikuna, nagu ikka, nimetab autor sedagi tööd vaid katseks, „mis peab äratama huvitust meie kooli mineviku probleemide vastu, et järglased juba paremais eeltingimuses olles, looksid eesti kooli ajaloo“ (lk. 7).

Teos oleks kindlasti võitnud, kui kooliolude kujunemist meie maa-alal oleks vaadeldud tihedamas seoses oma aja üldiste pedagoogiliste liikumistega ja naabermailt (Rootsist, Preisimaalt) tulnud mõjutustega. Praegu jääb teosest mulje, nagu oleksid kooliolud meil kujunenud täiesti omaette, otsekui mingi sisemise seaduspärasuse või võimumeeste juhuslikkude tujude järele. Vahest ehk ainult vene mõju näib autor 19. sajandil enam arvestavat.

Niisamuti otsib lugeja asjata ligemaid andmeid (peale asutamisaastate) meie hariduseluse tähtsamat osa etendanud üksikute õppeasutiste kohta, nagu algkooliõpetajate seminar (1828) ja eesti kooliõpetajate seminar (1873) Tartus, kihelkonnakooliõpe-

tajate (J. Zimse) seminar Valgas, H. Treffneri gümn. Tartus (viimase asutamiski ei mainita). Lilli Suburgi tütarlastekooli kohta ei selgu sedagi, mis keelne ta oli, Viljandi, Pärnu, Otepää j. t. progümnaasiumitest, mis meie rahvusliku keskkooli mõtte kujunemises küllaltki tähtsat osa etendanud, kuuleme vaid, et nad olemas olid (asutamisaastaidki ei mainita).

Muidugi on ka koolipoliitiliste pöördkohtade valgustamisel nii suure täpsusega, nagu seda P. Põld teeb, suur tähtsus: see loob kindla raamistikku kindlad äärjooned, mis hiljem sisuga täita tulevad. Viimase ülesande kallal tuleb veel paljudel pisiurijatel rohkesti tööd teha, kusjuures vist küll ükski neist ei saa jätta tänuga meenutamata prof. P. Põllu suurejoonelist eeltööd.

Lõpuks tahaksin juhtida tähelepanu üksikutele, juhuslikult lugemisel silma puutunud konkreetsetele puudustele ja eksitustele. Minu arvates ei ole otstarbekohane tarvitada mõisteid mõisakool ja vallakool, köstri-kool ja kihelkonnakool läbisegi, nagu tehakse kõnealloses teoses, vaid reserveerida igaüks neist ise koolitüübile (mõisakool — 1765. a. statuudiga ja vallakool 1816—19. a. talurahva seadustega loodud, köstri-kool — rootsiaegne ja kihelkonnakool — 1803. a. määrustel põhjenev). Autor tarvitab kihelkonnakooli nimetust ko-

hati (näit. lk. 11) isegi raekoolide kohta! Lk. 64. räägitakse kesk- ja algkooliõpetajatest, ilma et kesk- ja algkooli mõiste sellal (1803) oleks olnud selge (kuhu paigutada näit. kreiskool?). Tartu raekooli asutamise aeg jääb selgusetuks (lk. 11 ja 16. leidub selle kohta üksteisele vastukäivaid teateid). Tartu gümn. (1630) õppeainete loetelus leiame peale ladina, kreeka j. t. keelte, retoorika, matemaatika j. m. ka veel „vabad kunstid“ (lk. 25); mida mõista antud korral nende all? Lk. 57. räägitakse asehalduskonna maksmapanekust Liivi- ja Eestimaal kord a. 1783, kord 1784; kumb on õige? Otseseks eksituseks tuleb pidada K. Kaasi nime tarvitamist (lk. 124) A. Clauson-Kaasi asemel.

Loetletud juhuslikult silmapaistnud puudusist pole ükski selline, mis raamatu tarvitamisväärtust oluliselt vähendaks või ta usaldatavust kõigutaks. Sellepärast jääb P. Põllu „Eesti kooli ajalugu“ vist küll kauaks ajaks meie pedagoogide perle vältimatuks käsiraamatuks sellelt alalt ja õpetajakutse taotlejaile õpperaamatuks (ehkki ta viimatimainitud otstarbeks kohati on liiga detailidesse kalduv ja vähe ülevaatlilik), mis meie ülikooli rajaja ja suure õpetaja nime meile ikka jälle meelde tuletab.

A. Elango.

„Vanemuine“ avas hooaja.

H. Raudsepa „Salongis ja kongis“ 2. sept. E. Türgi lavastusel.

Traditsiooniks kujuneva järjekindlusega avati „Vanemuise“ hooaeg sel aastal kodumaa värskema lavateosega. Esilavastusena mängiti nimelt H. Raudsepa uut komöödiat „Salongis ja kongis“.

Juba etenduse-eelne elevus pakkus põlisele teatrikülalisele meeldiva üllatuse: saal, garderob, vestibüül kihlas sõeluvast ootusärevusest publikust. Vaadeldi üksikeste avameelse imestusega: ennustused töötasid seekord täit saali! Oli selles süüdi autori populaarsus või on publiku teatri-ind suve jooksul teinud nii tunduvaid edusamme, seda näitab vast tulevik.

Ja tükk ise? Õieti on pisut raske nimetada komöödiaks seda peaaegu intriigitut ja suurema tegevustikuta poliitiliste vahekordade analüüsi, mis üdini läbiimbutatud filosoofiast ja kuhu vaid maitseks poetatud asjakohaseid armuseiku. — Esimesed vaatused arenesid harilikku loogika kohaselt kuidagi loomulikku rada pidi. Pikkade poliitilis-filosoofiliste dialoogide vahele, millele teoses pühendatud lõviosa ja mis isegi kippusid vaekausile panema ühe lihtsureliku teatrihuvilise kannatuse, oli edukalt serveeritud väikseid üllatusi ja ninanipse. Need töid värskest ja hoidsid pinget, mis dramaatilise pinevuse puudumise tõttu oleks tiikile võinud osutada saatustlikuks. Viimases vaatuses tegi autor aga ootamatu salto mortale, lüües hävitava ironiaga upepalli publiku vaistlikud ennustused ja loogilised kalkulasioonid. Tundus nagu oleks ta isegi tüdinud kaks vaatust kestnud põhimõttelisi arutlusist ja salongi raamistikku pigistatud mõõdukaist solvamisist — nüüd laseb ta valla oma ohjeldamatu satiüüriratsi ning piitsutab südamesoovide kohaselt kõiki ettejuhtuvaid hoolimatu eneseusaldusega.

Muide teose sõnastus, mis H. Raudsepa puhul on ikka olnud enamiku huvi ja imetusobjektiks, põhjustas seegi kord tagasihoidmatuid ovatsioone. Vastavalt miljöole oli

arendatud ka sõnastuse stiili senituntud rahvapärase mahlakuse ja külapoisliku žargooni asemel sädelesid seekord puhastverd intellekti saadused. Et ka siingi võib kalduda liialdusisse, seda tõendas sageli asjatu retoorika ja „fiorituuridega“ kooramatud kunstliku konstruktsiooniga laused mida võis küll nautida omate kunstipalana, kuid mis siiski neid kandvaid kujudelt imes eluliguduse liha ja vere. Ometi ei suutnud see pahe lämmatada vaimukate mõttevälgatuste kiirtepidu, mis pea kogu etenduse aja hoidis elevil sellegi osa publikut, kelle poliitilis-filosoofilised mõttestruktuurid külmaks jätsid. Muuseas peab tähendama, et suur protsent tollest vaimukatest paraadist hajus mõjule pääsematult kulisside vahele, hoolimata diktsioonini ja saali halva akustika tõttu.

Õhtu kandvamad osad olid seekord usaldatud M. ja E. Türgi kätesse. Jüri Sotnikuna täisverelises ärimehetüübis andis viimane palju värskest ja elutervet lopsakust. Siiski oleks ta hea eduga võinud tarvitada pisut sordiini ülekäte kippuva häälematerjali taltsutamiseks ja kohati liigse hoo pidurdamiseks. Pr. Türk poliitilise salongi pidaja majaproua Maaten-Maternaidina oli seekord kahtlemata oma sõiduvees. Ehkki ta esimese vaatuse alul kaldus asjatuse teatrasusesse, näitas edaspidine käsitlus hästi temperereeritud ja läbimõeldud mängu. Ses teotsemishimulises ja võimuahnes daamis oskas pr. Türk lavale tuua päris elusinimese, kelle sundimatus esinemises võis ühevõrra imetleda puhast diplomaati ja pesuehtsat naist. Rahuldava kontrasti viimasele pakkus J. Pöder magister Maatenis armulise proua „pühapäeva hingeeluga“ abikaasas. Tagasihoidlikkus mängus andis ta usutava kuhu eluarast skeptilis-filosoofilises mõtteinimesesest. — Camillat, seda tarbetut ilusja salongi ja buduaari mimoosi, tõlgitses esmakordselt debüteeriv E. Mölder. See daam l'art pour l'art, kes hingamiseks näis vajavat kunstiga

parfümeerit õhku, oli puhastverd paroodia mis oleks võinud pakkuda päris korralikku koomikat. Kahjuks ei suutnud aga need esteetsusest ringutavad fraasid ega rahast lõhnav ilujanu vallandada noore näitlejatri huumorinäarvi, mille tõttu ka autori mõeldud paroodia ei leidnud täit kõlapinda ega käsitluskindlust. — R. Rataseppa Kiviristina võis vaadelda segamatult oma vilunud ja soliidse diplomaadi-esinemises. Kuulda oli teda aga pisut raskem. — Hea karakterkuju andis kõrgem riigiametnik Anijärv A. Sunne meeldivalt-humaanses tõlgituses. Siingi oli ju pisut liialdusi kuid ülekaalus voores katsid need protsentidega. — Ülejäänud kõrvalosad ei pakkunud suuremaid lavalisi võimalusi. Ja kuigi neist igauks omas teatava selgroo, mõjusid nad kandvate jõudude vahel siiski mingite täitekujudena. Ergutava värskestusega, kuid siiski pisut segavalt lõikas muidu ühtlase ansamblist Doora Suuringli (debüteeris H. Aren) bravuurne lärmikus. Kuidagi tomtlikult ja otstarbetult mõjus ka põrandaaluse kommunisti mask (H. Piller). Samuti polnud ei autor ega näitleja suutnud tarvilist kvantumit eluõhku sisse puhuda mitmepalgsele asjaajaja-afferist Mikik Mihkelsonile (A. Meering).

Väikesist puudusist hoolimata võis õhtut lugeda üldiselt kordaläinuks. Ja on põhjust loota, et see nii aktuaalse ainstikuga lavateos — poliitika on ju nüüd suurmood! — kus reflekteerub nii mõnigi päevakajaline küsimus, suudab teatrisse meelitada ka laiaulatuslikumaid ringkondi. H. E.

„Vanemuise“ mängukava septembris.

14. sept. A. H. Tammsaare „Mauruse gümaasium“. V. Mettuse dramatisering.

16. sept. O. Strauss'i operett „Talupojast kindral“. Esietendus.

17. sept. H. Raudsepa komöödia „Salongis ja kongis“.

21. sept. Leo Fall'i operett „Met-saulema tiitar“.

23. sept. A. Strindbergi draama „Erik 14“. Esietendus.

24. sept. O. Strauss'i operett „Talupojast kindral“.

26. sept. A. Strindbergi draama „Erik 14“.

28. sept. H. Raudsepa komöödia „Salongis ja kongis“.

30. sept. F. Lehár'i operett „Anneliis“. Esietendus.

Akadeemilised kodanikud kandke

JALANÕUSID

«UNION»

jalanõud on vastupidavad ja nende hind mõõdukas

«UNION»

jalanõud on ühtlasi moodsad ja nägusad

Läbimüügi poolest esimesel kohal

Tartu ladu Kaubahoov nr. 36

Toimetusele saadetud kirjandus.

„EESTI RAHVA AJALUGU“ NR. 5. TOIMETANUD J. LIBE, A. OINAS, H. SEPP, J. VASAR. K.-Ü. „LOODUS“.

„Eesti rahva ajaloo“ viienda vihu ilmumisega on avalikkusele esitatud esimene köide — s. o. 1/3 teosest. Kuigi populaarteadusliku varjundiga, tuleb lugeda seda üritust tähelepanudavaimaks. Siin on esimest korda kirjutatud laiemas ulatuses eesti rahva ajalugu. Meie kiratsenud ajaloo teaduse põld on pidanud seni leppima „ajaloo lugemikega“ või kitsaste erialaliste uurimustega. Hea teose puudumise „teeneks“ tuleb lugedagi, et laiemates massides on teadmised oma kodumaa ajaloo kohta minimaalsed ja väärad. Eesti rahvasse kui seesugusse ei ulatunud balti-saksa ajaloolaste poolt koostatud teosed. Etteheide väheses orientumises meie kodumaa minevikus maksab valdava osa üliõpilaskonnagi kohta. Keskkoolis saadud puudulikest õpperaamatuist pealiskaudne pagas jääb paljudele vundamendiks, millele enam midagi täiendavat ei ehitata.

„Eesti rahva ajaloo“ viies vihk on kahtlemata küpsem seni ilmu- nuist — küllap tingitult ka sellest, et orduaja lõppaastad pakuvad juba rikkalikumalt ürikmaterjali. Väiteid ei ole tarvis enam rajada oletusile. Vihk annab läbilõike eestlaste ühiskondlikust liigestusest orduaja lõpul, teorjuse tekkimise põhjustist, eestlaste olulisest osast Hansa kaubanduses ja mis kõige meeldivam, meie keskaegsest kultuurist. Kuigi siin pole midagi ameerikalikult uut avaldatud ja paljud lehekülgi (näit. arhitektuuri ja kunsti üle) osutuvad kokkuvõtteks samadelt autoritelt varemilmunud üksikasjalisist uuri- musist, on ometi antud kaunis, kokkuvõtlik pilt elust neli kuni viis sajandit tagasi, mida asjatult otsime senistest teostest. Viimase vihu au- torite nimistu näitab dr. J. Vasarat, prof. J. Uluotsa, dr. H. Seppa, prof.

O. Silda, dr. O. Looritsat ja Alfred Vaga.

Viis esimest vihku „Eesti rahva ajaloo“st, kuigi üksikmaterjali puudus siin kõige suurem, on suutnud manada elava pildi Muinas-Eestist. Raamat väärib oma kodumaad armastavate üliõpilaste ja üliõpilasorgani- satsioonide täit tähelepanu.

E. V. S.

PROF. A. PIIP. KAUBANDUS- ÕIGUS. TARTU ÜLIÕPILAS- KONNA TOIMETISED NR. 4. AKADEEMILISE KOOPERA- TIIVI KIRJASTUS. TARTU, 1933. HIND 8 KR. 75 SENTI. 371 LHK.

Prof. A. Piibu „Kaubandusõigus“ on üliõpilaskonna poolt algatatud eesti õpperaamatute muretsemise seerias teine tähelepanudavaim teos õigusteadlastele (kui lugeda esime- seks dr. E. Eini tõlkes P. Bonfante „Rooma õiguse ajalugu“). Teos on õige laialauluslik ning õpperaamatu kõrval ka käsiraamatuna täiesti kasutatav. Juristidele vaid kasuks tuleb lugeda allikate loetelu iga pea- tüki juures ja rohkeid väljavõtteid praegu maksvatel seadustel. Oma töö kohta lausub autor eessõnas: „Lugedes ülesandel kaubandusõigust õigusteaduskonna ja majandustea- dus-osakonna üliõpilastele, selgus tungiv vajadus raamatu järele, mis annaks ülevaate meil kehtivast kaus- bandust korraldavast õiguse normis- tikust. Seda tahab rahuldada käes- olev kursus, millele on kahtlemata pitseri vajutanud ka see asjaolu, et autor on kaubandusõiguses esijoones praktiline jurist, tegutsedes sel alal kui vannutatud advokaat ja endises Peterburi kommertskohtus vannuta- tud poolte — esindajana ning osa võttes mere-, ühistegeliste, kinnitus ja krediitastutiste asjaajamisest.“

Raamatus on õige rohkesti puu- dutatud tsiviil- ja avalikõiguslikke küsimusi, mille juures just mõeldud majandusteaduskonna üliõpilaste va- jaduste rahuldamisele.

E. V. S.

Akadeemilisi teateid.

ÜLIKOOLI LÕPETASID.

USUTEADUSKONNAS: Jaan Audova ja Karl-Heinrich Tiedt.

LOOMARSTI TEADUSK.: Mihkel Keerd, Elmar Kivisaar, Arvid Virén.

FARMAATSIA OSAKONNAS: A. Änilane.

KINNITATI.

Närvikliiniku ülemääraline noor. assist. arst V. Üprus — määrali-

seks assist. samale kohale; A. Viidik — närvikliiniku ülemääraliseks noor. assist. k. t-ks; J. Limberg — meteor. obs. vaatlejaks; mag. A. Kärsna — meteor. observ. inspek- toriks; dr. O. Hütter — II Sise- haig. kliiniku noor. assist.; A. Änilane — farmatsöötillise keemia inst. noorem. assist.; matem. inst. aj. abi- jõududeks kinnitati R. Aawakivi ja A. Ruubel; loomaarstiteadusk. sisehaig. kliiniku noor. assist. — loo-

„Vanemuise“ kontsert- kava sügis-hooajal.

22. sept. M. Zadora, viiulikont- sert.

25. sept. Babin ja Vronsky kont- sert kahel klaveril.

27. sept. Ludvig Juhi kontrabass. 29. sept. Hermann Simbergi, saksa ooperilaulja, kontsert.

4. oktoobr. Nikolai Orloff, klave- rikontsert.

9. okt. Salme Kanni laulukoori kontsert.

13. okt. Robert Soetens'i klaveri- kontsert.

18. oktoobril Hannikainen, trio (Soome).

20. okt. Quartetto di Roma kont- sert.

27. okt. Sigmund Bleier'i viiuli- kontsert.

3. nov. France Ellegaard, pianist.

6. nov. Nitti Theilade tantsude õhtu.

10. nov. Mieczyslaw Muns'i kla- verikontsert. (Cehhi).

20. nov. „Wiener Sängerknaben“ — lastekoori kontsert.

6. dets. Stefan Frenkel'i viiuli- kontsert (Poola).

Sügishooajal on oodata „Vane- muises“ veel kuulsuste Gitta Al- pari ja Rich. Tauberi kont- serte. Aeg teatatakse edaspidi.

VALMISTAN
RÕIVASTUSTÖID
DAAMIDELE
HÄRRADELE

maarst L. Tammeägi.

Astronoom-observaator dr. phil. nat. E. Öpik, kes pikemat aega töö- tas P.-Ameerikas Harvardi ülikooli juures, asub tagasi omale kohale. Ühenduses sellega kinnitati tema k. t. dr. phil. nat. R. Livländer tähe- torni vanemaks assistendiks ja mag- astr. A. Kipper tähetorni abiassis- tendiks.

Samuti on asunud omale kohale füüsikalise keemia inst. van. assist.

dr. phil. nat. A. Parts, kes töötab Madridis; tema asetäitja dr. phil. nat. L. Tiganik kinnitati sama inst. noorem. assist. Mag. geol. K. Orviku asetäitjaks, kes sõidab Stokholmi stipendiaadina, kinnitati geol. kab. van. assistendiks mag. geol. V. Paul.

VABASTATI

omal soovil närvikliiniku assist. Joh. Perk, arv. 1. juulist; (nime-tatu asub Võru maaarsti kohale); metoor. observ. vaatleja Peeter Anso, arv. 1. aug.; loomaarsti teadusk. sisehaig. kliiniku noor. assist. K. Pittin (Kambja jsk. loomaarstiks asumise puhul); II sisehaig. kliiniku noorem assist. dr. O. Fromm; farmatsöötillise keemia inst. van. assist. dr. pharm. H. Salasoo.

DR. MED. VET. H. RICHTER, loomaarstiteaduskonna anatoomia, embrüoloogia, histoloogia ja võrdleva anatoomia professor, on esitanud palve vabastada tema T. Ülik. teenistusest esialgselt 1. okt. s. a. ja lõplikult 31. dets. s. a. Prof. H. Richter siirdub Ankaras asutatava saksa loomaarstilise-põllumajanduslikku ülikooli professoriks.

TARTU ÜLIKOOLI ASSIS-TENTIDE KOONDIS kutsuti ellu käesoleval suvel. Seni töötas vastav organisatsioon ainult mat.-loodusteadusk. ja põllumajandusteadusk. assistentide osavõtul.

POOLA KEELE LOENGUD KÄESOLEVAL SEMESTRIL.

Uus poolakeele lektor Tartu ülikoolis dr. phil. Jerzy Kaplinski esineb käesoleval semestril järgmiste loengutega:

Poola keele algkursus esm. k. 5—7, aud. 3. Kolmap. k. 6—7, aud. 3. Poola keele kõrgem kursus teisip. k. 5—6, neljap. k. 5—6, aud. 3.

Valitud peatükid poola kirjandusest, laup. 5—6, aud. 2. Eri huviküsimuste tekkimise puhul on võimalikud ka täiendavad loengud eri aladelt.

POOLA-EESTI ÕHTU

korraldab üliõpilaskonna välisloimkond teisip. 19. sept. k. 19 Üliõpilasmaja saalis. Õhtu avab üliõpilaskonna esimees stud. R. Tasso, millele järgneb Poola hümni lektor J. Kaplinski ettekandel klaveril. Poola-Eesti suhete minevikust ja tulevikuvaateist kõneleb eestikeele lektor Varssavi ülikoolis V. Ernits, Poola-Eesti kultuursuhete arendamisest kõneleb uus poolakeele lektor Tartu ülikoolis dr. J. Kaplinski (poola keeles, V. Ernitsi tõlkes), Poola-Eesti

sõpruse poliitilisest ja kultuurilisest väärtusest, sel suvel Eestis viibinud poola üliõpilane stud. jur. F. Kapelinski (eesti keeles). Lõppsõna välisloimkonna juhatajalt stud. phil. Erika Veidenbaumilt Poola muusikat lektor J. Kaplinski ja teistelt.

EESTI JA SOOME KEEL VARS-SAVI ÜLIKOOLIS.

Käesoleval trimestril loeb lektor V. Ernits Varssavi ülikoolis 2 t. eesti keelt algajatele, 2 tundi edasijõudnutele ja 2 tundi soome keelt.

V. Ernitsa õpilastest viibivad

praegu stud. jur. F. Kapelinski ja stud. phil. A. Goldstein Eestis tegelikel keeleõpinguil.

EESTI INSTITUUT

asutatakse Varssavi ülikooli juure, indo-euroopa seminari ruumides. Vastava otsuse tegi humanistliku teaduskonna nõukogu 27. juunil s. a. Instituudi nõukogusse kuuluvad Poola-Eesti lähenemises huvitatud organisatsioonide esindajad ja Eesti saadik Varssavis, kuna selle tegelikult korraldajaks on eesti keele lektor Varssavi ülikoolis.

Üliõpilaskonna kergejõustiku esivõistlused 9. ja 10. sept.

korraldati eeskätt sportlaste katsevõistluseks SELL üliõpilaselümpiaadile (Kaunases 23. ja 24. sept.) saatmiseks. Kuna meie üliõpilasuursportlased enamikus parajasti Torinos on kuld- ja hõbemedaleid toomas, siis ei suutnud ka soe sügispäike spordipublikut platsile meelitada. Küllap ka eksamisessiooni kulminatsioon avaldas oma mõju. Vaatajaskond seega hõredavõitu. „Tegelaskonnas“ võib aga silmata nii vanu veteraane (N. Feldmann, Roht Ärman) kui ka noorukeid akadeemilisel jooksu ja hüpperajal (Kiipsaar, Soonberg). Võitluskorraldus muide õige sujuv ja ladus.

Uudusena seekordseil võistlusil oli Akadeemiliselt Spordiklubilt välja pandud rändauhind parimale üliõpilase-õrg-ile.

„Medalimeesteks“ (ega neid ei antud) osutusid järgnevad:

100 m: 1) A. Pauska (EÜS) — 11,9, 2) Annus (Ugala) — 12,1, 3) Kiima (Viroonia).

200 m: 1) A. Pauska — 25,0, 2) J. Feldmann (org-matu) — 25,1, 3) Kiima — 25,5.

400 m: 1) F. Ütt (org-matu) — 53,1, 2) A. Pauska — 55,6, 3) J. Feldmann — 55,8.

800 m: 1) Soonberg (Ugala) — 2.03,4, 2) Pulk (Sakala) — 2.08,3.

1500 m: 1) Soonberg — 4.19,6, 2) Pulk — 4.34,2.

110 m tõkkeid: 1) Vösu (EÜS)

— 20,0, 2) E. Martinson (EÜS) — 20,4.

4×100 m teatejooksu võidab orgmatute meeskond, koosseisus: Feldmann, Kiipsaar, Plötz, Ütt. 2) EÜS-i meeskond, koosseisus: Vösu, Pauska, Martinson, Ärman.

Kõrgushüpe: 1) E. Roht (EÜS) — 1,70, 2) U. Silbergleich (EÜS) — 1,65, 3) E. Martinson (EÜS) — 1,60.

Kaugushüpe: 1) Kiipsaar (org-matu) — 6,30, 2) Feldmann (org-matu) — 6,24, 3) Ärman (EÜS) — 6,08.

Teivashüpe: 1) Ärman — 3,50, 2) Kiipsaar — 3,40.

Kuul: 1) N. Feldmann (EÜS) — 13,34, 2) K. Sule (Raimla) — 13,15, 3) Iives (Raimla) — 13,09.

Ketas: 1) N. Feldmann — 45,21, 2) Iives — 39,09, 3) K. Sule — 36,55.

Oda: 1) Ärman (EÜS) — 54,93, 2) Laurson (Liivika) — 53,03, 3) Kiipsaar (org-matu) — 52,22.

Odaheide on seekord ainuke võistlusala naistele ja siingi ainult kaks võistlejat — tulemuselt: 1) I. Kõiv (Indla) — 28,47, B. Telling — 27,55.

Organisatsioonidest tuli üldvõitjaks EÜS (94 punkti) — ja võitis seega Akad. Spordiklubi rändauhinna, järgnevain said punkte org-matud — 44, Raimla — 23, Ugala — 20, Sakala — 10, Viroonia — 8, Liivika — 5.

Ilmub 13 korda aastas. Tellimishind 3 krooni aastas, 1½ krooni semestris.

Vastutav ja peatoimetaja: Edgar Valter Saks. Tegevtoimetaja: Eduard Sitska. Toimetuse liikmed: Helgi Köpp, Jaan Ots. Valjaandja: Tartu Üliõpilaskonna Edustus.

Athena Café Tartus

Mugavaim kohvik üliõpilastele

TANTS

igal teisipäeval, kolmapäeval, reedel, laupäeval ja pühapäeval kella 8½–10½

Oma SÖÖGISAAL

mis pääsjalikult üliõpilaste poolt
küllastamist leiab

Vanemuine

e i n e l a u d

Tartus, Aia tänav nr. 6, telefon 40

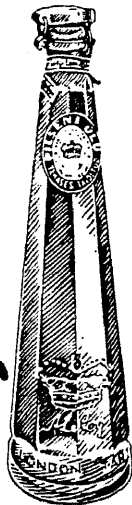
*Maitsevad lõuna- ja õhtusöögid
Mugavaim koosviibimise koht!*

Kabaree / Muusika / Tants

Avatud kella 1-ni öösel

Le Coq'i õlu
on parim
Le Coq'i
pudel
on
suurem

*Sooge ainult
Le Coq'i
õlut!*

Õlu teeb
koosviibimise
mugavaks.

Le Coq'i õlu
annab
õiget tuju!

A./S.A. Le Coq

M. JÄNESE

NIMI ÜTLEB KÕIK

Sügise- ja talvehooajaks

leiate kõige uuemat ja moodsamat kodumaa, inglise ja teiste parimate välismaa vabrikute

meeste

palitu-, ülikonna- ja püksiriideid.

Naisterahvastele moodsaid

fantasii mantli- ja kostüümiriideid

ja eht Lindeneri Chiffon kleidisametit.

Kõik kaubad esimestest allikatest. Üliõpilastele kasulikem ostukoht.

M. JÄNESE SUURÄRI

TARTUS, KAUBAHOOV 10-11-12, TELEFON 5-91